

Desde logo esta conclusión non aparece de supeto senon despois de que *Jorge Morales* e *Francisco Guerra* -"Nutri"- sementasen esta árbore no ano 92, nun curso organizado polo Servicio de Medio Ambiente Natural de A Coruña. Árbore que seguiu medrando en cursos posteriores e que para moitos e moitas influenciaron-nos, como un peldaño no noso camiño na conservación e divulgación do Medio galego.

Este camiño naceu, en Galiza, nos primeiros anos da década dos 80 cando falabase da Educación Ambiental coma alternativa educativa á destrución do noso entorno. Ese xeito de pensar, de programar, baseabase nunha educación non formal para, do e no Medio. E hoxe, no comenzo da década dos 90, insisto en Galiza, aparece esta disciplina máis práctica que teórica que se chama: **Interpretación Ambiental** (en adiante I.A.)

Para entender mellor de onde procede e cales son as súas distintas aplicacións prácticas. Teremos que remontarnos ata mediados do século pasado, naqueles infinitos paisaxes vírxes dos Estados Unidos de Norteamérica, onde mulles e homes, como *Catlin*, loitaron incansablemente por ver conserva-

A INTERPRETACIÓN AMBIENTAL Un xeito de facer as cousas

Texto e Debuxos: **Santi Gallego**

Non querendo que se convirta nunha nova moda ou ser unha etiqueta máis para o Medio Ambiente, penso que a Interpretación Ambiental é un xeito de facer as cousas.

da unha mostra do seu vasto territorio. *Catlin*, despois de moitos anos, conquistou no 1872 ver como Yellowstone convertíase no primeiro Parque Nacional do mundo.

Desde ese intre, os espazos protexidos foron cada vez máis numerosos e a maioría inalcanzables polo gran público. Foi enton cando, paralelamente, xurdiron os chamados "*Naturalistas*", que cun gran entusiasmo e parafernalia, levaban os visitantes a que vibrasen polos intrincados sendeiros dos parques.

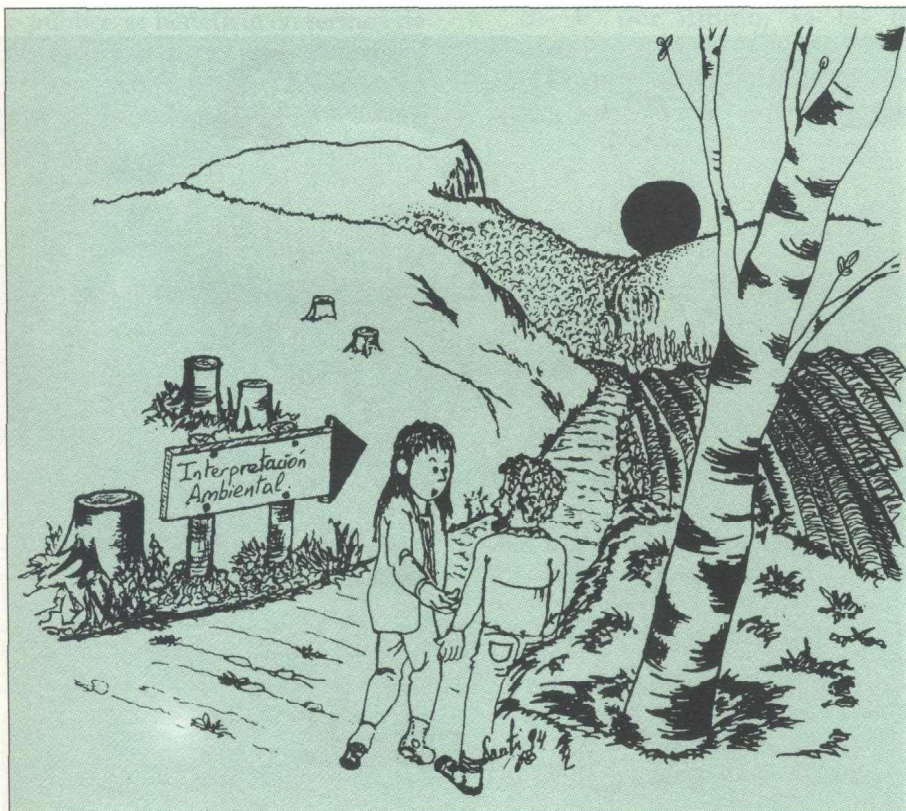
Un deles, *Enos Mills*, deu o primeiro paso nesta andadura da información nos espazos naturais protexidos. Este señor entendía que o seu oficio era como: "*a arte de revelar a esencia dun lugar facendo que o visitante se identifique nel.*"

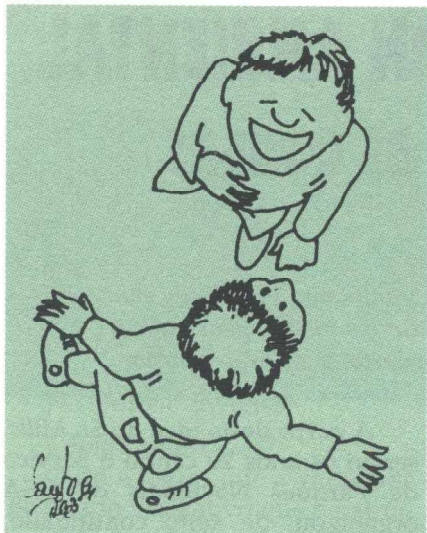
A partir desta idea do *Sr. Mills*, serían os anos 20 cando o Servicio de Parques Nacionais de USA organizou, de xeito continuado, todo un programa de formación para aqueles/as que desexaran se converter nos primeiros/as "*Guías-Intérpretes*". Así, foi o Parque Nacional de Yosemite o primeiro en ofertar de forma oficial estes servizos ós visitantes.

Co paso do tempo, despois da 2ª Guerra Mundial, os Servicios de atención ós visitantes dos Parques Nacionais estadounidenses ampliaron as súas ofertas. Ca aparición das tecnoloxías informáticas, deseñáronse programas de carácter autónomo, é dicir sen a presenza do guía (paneis, diaporamas, etc.)

Xa, nos comenzos dos 60, se pode falar de Interpretación Ambiental, gracias a dous factores claros que inflúen nela que son: por un lado, as inxerencias polo estado do Medio Ambiente e, por outro, crucial, os 6 principios de *Mr. Tilden* (ver recadro). A partires de aquí, a I.A. vai madurando e axustándose como unha actividade concreta dentro da Educación Ambiental nos Espazos Naturais Protexidos, aínda que hoxe xa se pode encadrar noutros tipos de contextos (museos, xardíns, etc.). Noutros países adquire a consideración de profesión, cun alto nivel de formación nos campos da psicoloxía, socioloxía, cultura, ecoloxía, comunicación, etc, ademais de ter que xustificar anos de experiencia en Tempo libre, etc.

Pero non vos desanimades. Debese ter en conta que os mellores mestres, tendeiros, abogados e taxistas son "*intérpretes*". Así mesmo, lóxicamente, o son o persoal dos museos, dos medios de

comunicación, etc. A pesar das diferencias profesionais obvias, todos eles poden chegar a desenvolver unha comunicación correcta. Refírome á comunicación que capta a atención da xente a que fai referencia a un Tema determinado.

E por outra banda ser un intérprete ou comunicador non significa aprender só de botánica ou de ecosistemas. Dependendo do traballo de intérprete, tamén pode un aprender sobre matemáticas, estatutos legais ou como se fai a cervexa. Máis aló de adquirir un coñecemento avanzado nunha materia, **ser un Intérprete** é saber sobre comunicación, é ser capaz de recoñecer e explicar os rasgos interpretativos ó público.

Este público, do que falamos tanto, ten unhas características certamente salientabeis. A audiencia ten que recibir case que o mesmo trato que uns convidados ó noso "fogar"; pero claro nun ambiente, as veces, non moi cómodo. Non lles propoñemos un baile, pero si unha serie de actividades dinámicas que, como é lóxico, a todos e a cada un deles parecnlles máis ou menos interesantes.

Por iso, si nos adaptamos, ó/s noso/s visitante/s, antes de que presentemos a actividade, obtendremos coma axuda a posibilidade de achegarnos a eles e mellorar a nosa interpretación.

En definitiva, **para facer unha correcta Interpretación Ambiental**, ai que ter en conta as seguintes catro cualidades que diferencian a I.A. doutras formas de comunicación:

A) A Interpretación Ambiental é amena.

É dicir, entretén. Toda comunicación é entretida cando mantén a atención do seu público. Para chegar a ser un comunicador ameno existen varias técnicas que non se deberían aplicar de memoria, se non que, máis ben, pouco a pouco, manexandoas e adaptandoas ó seu público.

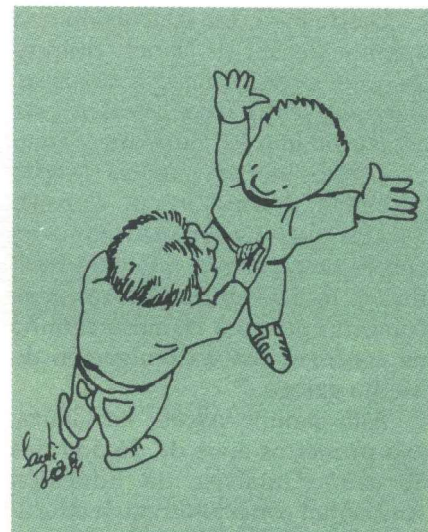
Algúns exemplos:

+ Empregar *verbos activos*.- "A volvoreta polinizou a flor", e non "A flor foi polinizada pola volvoreta".

+ Empregar un "**vehículo**" para facer que o rasgo sexa máis interesante -como a personificación (que falen, que anden,...) as plantas, os animais, etc.

B) A Interpretación Ambiental é persoal.

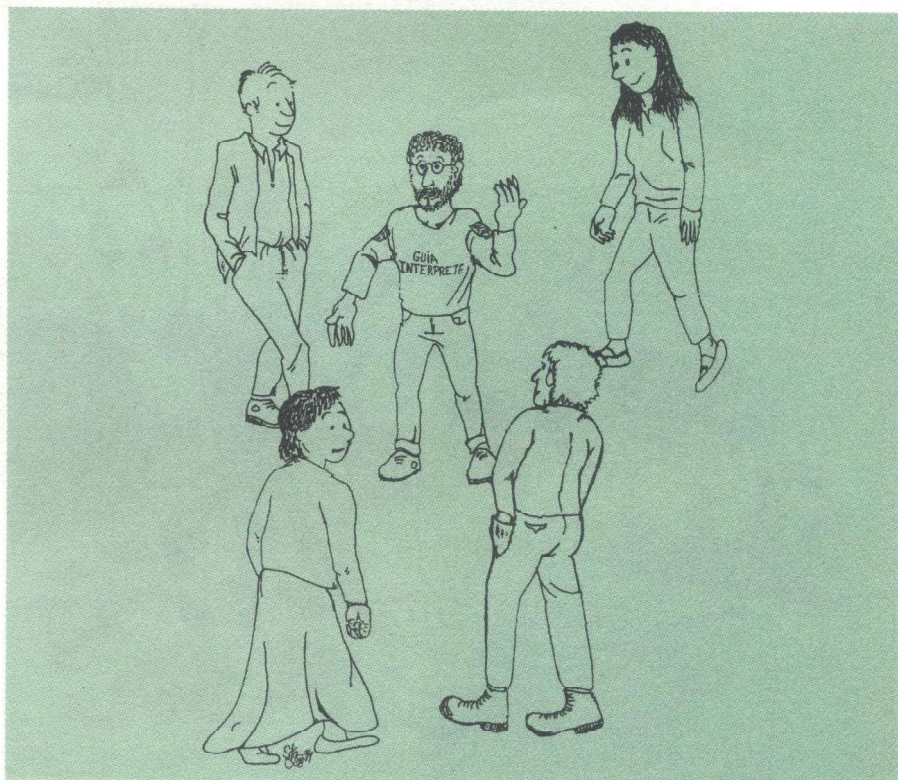
Esto quere dicir que a información que está sendo presentada ó público debe ser recoñecida como algo persoal. Pretendese que o público pense acerca deles mesmos e da súa propia experiencia. O truco máis sinxelo é: a palabra vos-tede/s ou sinónimos. As investigacións demostraron que o seu

emprego aumenta considerablemente o nivel de interés así como que a audiencia recorde e atenda á información.

C) A Interpretación Ambiental ten un número determinado de ideas principais.

Se queremos que a nosa información sexa máis interesante e comprensible ten que ter un número "manexable" de ideas principais. Con "manexable", queremos dicir que a información este organizada, resultando entón máis fácil de seguir. Pero en canto a cal é o número exacto de ideas, foi George Miller, quen no ano 1956, no seu

artigo: "O máximo número sete, máis ou menos dous", demostrou un principio que aínda permanece hoxe. Nós, os seres humanos, só somos capaces de asimilar 7+2 ideas separadas e dunha soa vez. E, polo tanto, debido a que algúns de nos só podemos manexar 5 ideas; ó **número real** de ideas principais debe ser 5 ou menos.

Un exemplo gráfico pode ser o seguinte:

• Cal destes grupos se lembra mellor dunha soa ollada:

A) *****

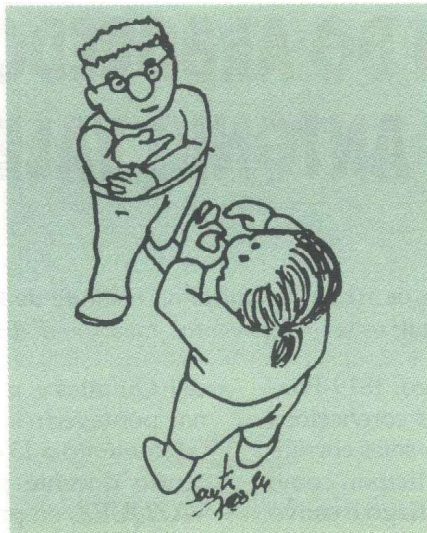
B) *** ** *

pois son iguais...en número. Pensemos que en vez de estrelas son ideas que queremos transmitir.

D) A Interpretación Ambiental ten un TEMA.

Co TEMA ben claro na mente, unha/un intérprete, coñece perfectamente o que necesita dicir, escribir ou mostrar a fin de levar a mensaxe axeitada á audiencia. A este importantísimo respecto os temas tamén lles axuda ó/á intérprete a seleccionar os feitos e ideas concretas que van a empregar nas súas presentacións. Si ademais, revela por anticipado como vai a estar organizado o Tema, permítelle que o público se beneficie en termos de entendemento e comprensión.

En definitiva, o TEMA é a idea global da información que quere dar, escrita nunha oración suxerente e interesante. E para construí-lo suxerímoslle tres pasos:

1.- Selecciona, antes de nada, unha desas ideas xeniais que tes na mente. Por exemplo: dólmenes monumentos megalíticos. E agora completa a seguinte frase.

"Xeneralmente a miña presentación é acerca- dos dólmenes que son monumentos megalíticos".

2.- Agora procura expresar a frase anterior de forma máis extensa e clarificadora.

"Especificamente quero falar acerca da importancia- das tumbas dos nosos ancestros como monumentos megalíticos".

3.- E, por último, xa tes o TEMA.

"Despois de ler a miña presentación, entendo que- as tumbas dos nosos ancestros, hoxe son monumentos".

BIBLIOGRAFÍA:

Miller, George.(1956). "The Magical Number Seven, Plus or Minus Two: Some Limits on Our Capacity for Processing Information". *Psychological Review* 63(2):81-97.

Morales, Jorge.(1987). "Manual para la Interpretación en Espacios Naturales Protegidos". Anexo. 3 del Taller Internacional sobre Interpretación Ambiental en Areas Silvestres Protegidas. Santiago, Chile: Oficina Regional de la FAO para América Latina y el Caribe, 7-12 de diciembre de 1988.

Morales, Jorge.(1983). La Interpretación del Medio Ambiente en el Ambito de la Educación Ambiental No Formal. I Jornadas sobre Ecología y

Medio Ambiente. España: Parque Nacional de Doñana, 9-10 de abril.

Ham, Sam H.(1992). "Interpretación Ambiental: una guía práctica para gente con grandes ideas y presupuestos pequeños". Moscow, Idaho, USA: Departamento de Areas Silvestres y Turismo, Facultad de Ciencias Forestales y Vida Silvestre, Universidad de Idaho.

Tilden, Freeman. (1957). "Interpreting Our Heritage". Chapel Hill, North Carolina, USA: University of North Carolina Press.

Os 6 principios de Mr. Tildem.

Freeman Tilden (1957) considera do por moitos o pai da interpretación. O seu gran logro foi sintetizar en seis principios esta disciplina:

1. A interpretación debe relacionar os obxectos de divulgación ou rasgos interpretativos con algo que se atope na experiencia e personalidade das persoas a quen vai dirixida.

2. A información, como tal, non é interpretación; esta última é unha forma de comunicación que debe tratar con significados, interrelacións, implicacións e interrogantes sobre certas cuestións e materias.

3. A Interpretación Ambiental é un arte, que combina moitas outras artes, que para explicar os temas presentados fai uso dos sentidos para construír conceptos e conquistar reaccións no individuo.

4. É provocación; debe despertar a curiosidade, resaltando o que en apariencia é insignificante.

5. Debe ser unha presentación do todo e non das partes aisladamente; as ideas deben estar interrelacionadas dentro dun marco conceptual común. (o TEMA).

6. A interpretación debe adaptarse a tódolos públicos. ■

